

מיד או שתדלנות

(המשך מעמוד 6)

רבות בחזית הרוסית. חיילים הונגריים כמו עס ולא לחמו כלל. התוצאה: אנטונוסקו הפרינאצי יכול היה לעמוד מול הלחץ של משמירייהודים, להגן על יהודיו. הור"ת, הלא-נאצי שמעמו התערער, לא היה מסוגל לכך.

אמנם, הורתי הבין כי מתן הקלות ליהו-

לולא חיכתה היהדות בסבלנות לטבח ה"מחוקר, מאמינה על אף הכל כי לה, ו"דוקה לה, לא יקרה כלום, יתכן והיו נפ"תחוח דרכים רבות להצלה. אולם בשנים הגורליות ביותר, כשעוד לא הגיעו המ"ם לנפש ממש, לא נעשה דבר.

שום אשמה לכך לא יכונה ליטול על איש אחד. יהדות הונגריה, עדה דתית מת"בוללת ללא אידיאל לאומי מסגרת לאו"דה מכבי.

סמען מ'יור

ואז, למתע, כמבול שחור שגאה מאחורי הסכר וגבר עליו במהלומה אחת, הגיעה ה"השמדה ליהודי הונגריה.

השנה היתה 1944. הצבא הגרמני ניגף ברוסיה. הצבא הסובייטי עלה על הונגריה. לא היה עוד ספק בלב בעליהדעת באירו"מה הכבושה כי מלחמתו של היטלר אבר"דה.

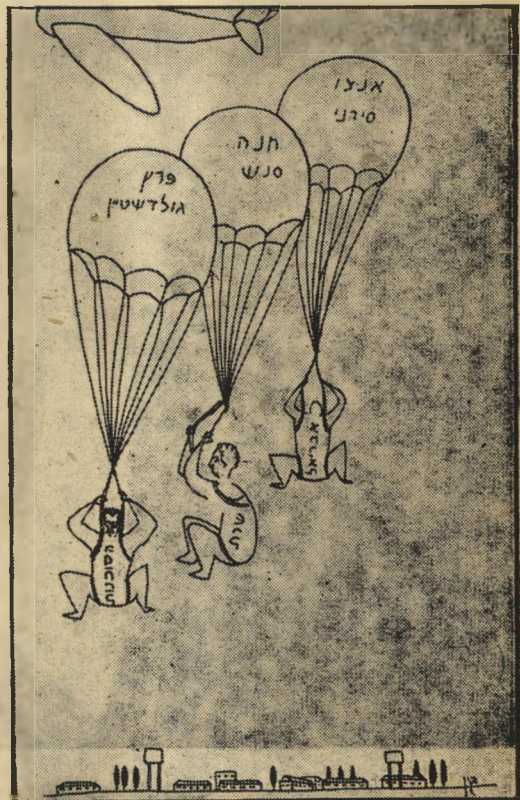
לד הגה הספינה ההונגרית עמד האדמי"ראל הוקן. הוא חשש, בצדק, כי ספינתו תרד למצולות אם תשאר קשורה לאנית"המלחמה הגרמנית.

בשרות הריגול הגרמני הצטברו העדויות כי הורתי פתח בחשאי במוזימה לעשות שלום עם בנות הברית. עתונו הרשמי"למחצה אפי"לו העז לפרסם בגלוי, במאמר ראשי, את השאלה: "למי אנחנו יכולים להיכנע? ה"אם לאוירונים של בנותהברית הטסים ב"שמי ארצנו?"

הגרמנים הבינו כי עליהם לחסל את הור"ת, לכבוש את הונגריה כיבוש של ממש. הורתי הבין שכדי לדחוק את הקץ ולהציל את הספינה מן הגלים הטורפניים, עליו ל"רוק הימה את כל המיטען המיותר. היה לו רק מיטען מיותר אחד: היהודים. הוא החליט לזרוק את היהודים כקרבתן למסל"צת.

מעבר לגבול הרומני שלט המרשל אנטו"נסקו, חייל מקצועי שהיטלר כיבד אותו כאיש"צבא. חיילים רומניים לחמו בגזרות

אות קין

דיים עלול לסלול לו דרך נוחה יותר ללב בנותהברית. הוא ניסה להקל על מצב ה"יהודים במחנותהעבודה, לעזור למליטים מ"פולין ומסלובקיה, אפילו נתן רשיון להוציא עתון ציוני. אולם די הנאצים ירדה עליו.

ב"19 במרס, 1944, רעמו הטאנקים הגר"מניים ברחובות בודפשט. הנאצים כבשו את המדינה. הרכיבו ממשלת"בובות נאמנה להם. דוקה נצחון הרוסים והתקרבות הפלישה של איינהאור בנורמנדיה קירבו את הקץ ליהוד"דים. כי יחד עם הטאנקים באו המומחים למה שנקרא, במי הנאצים: "מתרון סופי של בעית היהודים."

אפלה חשוכה ירדה על הארץ. באפלה זו עלה רודולף קסטנר למרומי מסיגתו המסחררת של הר, אדם בודד ברוח ה"שואגת והטורפת, במ"קום שוב אין בו גבול ברור בין מעשה"קרוש"ר מעשה"בגידה, בין טוב קיצוני ורע קיצוני. בעו"לם הסיוט של משרפות ומרתפי"עניינים, תליינים מחייכים ויריחים מתנכ"רים מתו חוקי המוסר ה"מקובל. קסטנר קבע ל"עצמו חוקים חדשים.

מכונתההשמדה השג"רחת, ביתההרושת ה"עיוור לרצח, החל טועל במלוא הקיטור. הדיווחות המפורטים של ועדת"ה הצלה, קריאות הס. או. ס. לשליטי העולם ול"מנהיגי הישוב, לא פור"סמו. היה ברור שאם לא תבוא ישועה בצורה זו או אחרת, בטוחה הש"מרחם הגופנית של מאות האלפים.

ברגע זה היה תלוי הרבה מאד באופיו של האיש שתימן את הגבת היהודים. בורשה קם דוד של חניכי תנועת"ה נוער הציונית והכין את המרד המסורס. שום

צעד דומה לא תוכנן בהונגריה. שום מרד לא הוכן. שום קריאה לא עברה בין ה"יהודים, כמו בצבא ניגף: "יציל את עצמו כל המסוגל לכך!" היהודים לא ברחו ל"הרים. הם לא עברו את הגבול אל צבאו של טיטו. מלבד מעטים, לא עברו גם את הגבול הרומני הקרוב, שהבטיח בטחון יח"סי.

יהודי הונגריה לא נבדלו בזאת בהרבה מכל שאר מליוני היהודים בחצי תריסר אר"צות שהלכו אף הם אל מותם בדומיה, בהכנעה, קעדר צאן המובל לטבח. אולם בהונגריה היתה זאת תופעה עוד יותר חו"תכת, עוד יותר מנועזת. סיבה אחת היתה נעוצה, בלי ספק, בהעדר חינוך ציוני, ב"העדר תנועת"נוער ציונית וחלוצית. סיבה שניה היתה נעוצה באופיו של רודולף קס"טנר.

כי קסטנר, השתדלן בחסד, גילה מיד ב"אינסטינקט בלתי"טועה, את הבקע בחומת המשמידים, את המקום בו אפשר היה להפ"עיל את מנוף"השתדלנות. הוא לא חשב על התנגדות, כי הוא לא היה איש של

נאצי. כאיש"לכלכה היה קורט בכר מעונין כי העסק יצליח, וכי אלפי מכונות"משא יעשירו את מחסני הס.ס. המדולדלים. יתכן שהוא היה מעונין גם לטהר את שמו ה"אישי לקראת התבוסה שהתקרבה ובאה. הוא תמך בקסטנר.

אולם בבודפשט ישב גם אלוף"ההשמדה השטני, אייכמן. בשבילו היתה ההשמדה מעין קאריירה. כפקיד אוסטרי קטן הצטרף ב"שעתו למנגנון הנאצי, נטל לידיו את תפ"קידו של מומחה לעניינים יהודיים במפקדת הגסטאפו במינכן. בתפקיד זה עלה לגדולה, הודות לקיצוניותו האל"אנושית משך את תשומת"ליבו של הפיהרר. לא היה לו מה להרוויח מגיססה של רצון טוב, כי שום מעשה לא היה עוד מסוגל להסיר משמו את צל מליוני הטבוחים, אולם אייכמן רצה כי ההשמדה תתנהל בסדר, בשקט, ללא הת"רגשות יתירה, ללא תקריות בלתי רצויות כמו ארד הגישו. הוא היה מוכן, לצורך זה, להשאיר פתוח פתח של תקוה ליהודים. לכן לא התנגד גם הוא לועדת"קסטנר.

כשבאה החלטתו של הימלר לשגר שליח

אחנה"ההשמדה בברגן"בלזן ביום השחרור

יהודי לסיכנות היהודית כדי להציע לה את העסק אייכמן לחיים"תמורת"מכונות"משא. לא יכול היה אייכמן לערער על כך. אולם הוא ש"בחר" באיש שנשלח. לא היה זה קסטנר, חזק"האופי. אייכמן בחר באיש פחות ידוע, שקט, חלש, בשם יואל בראנד.

12 אלף ליום

שליחותו של בראנד היתה התגלית ה"אמיתית של משפט קסטנר. היא תיזכר זמן רב אחרי שכל שאר הפרטים יחזרו לעולם השיכחה.

בראנד עבר את הגבול לתורכיה הניטר"אלית, כשבידו ההצעה של הימלר וההוראה המפורשת שלא לעזוב את אדמת תורכיה. היה עליו לחזור תוך שבועיים, תהיה ההח"לטה כאשר תהיה. כערוכה נוספת המשך אייכמן בהשמדה: שתיים"עשרה אלף יהודים לכל יום של שליחות.

נבון, מבולבל, מצא בראנד את עצמו פתאום בארץ חופשית. הוא פגש בנציג ה"סוכנות, אדם חופשי מארץ"ישראל. הלה מסר לו כי משה שרתוק אינו יכול לבוא ל"תורכיה, מזמין אותו לסוריה.

בדרך לגבול גלוה אליו הכוכב הצעיר ה"עולה של הסוכנות, אהוד אבריאלי. ליד ה"גבול נעלם אבריאלי. במקומו הופיעו קצי"נים בריטיים ואסרו אותו.

היתה זאת סוף שליחותו של יואל בראנד. היה זה גם סוף יהדות הונגריה.

הוא הובא למשה שרתוק שהמתין לו ב"בית בחלב. ידע על כן על העומד להת"רחש. אחרי שמסר לו את הצעת הגרמנים, הובא לקאהיר, בירת הפיקוד הבריטי. שם הוחזק במאסר, עד ששוחרר כעבור כמה חודשים. הוא עוד ניסה להועיק, ללא הצ"לחה, את חיים וייצמן. וייצמן היה עסוק. הם היו כולם, כולם, עסוקים.

לא מרד, לא מרי

יואל בראנד הנבון, ורודולף קסטנר ה"עצבני, לא יכלו לדעת מה פשר המתרחש. אך ההיסטוריון לא ימצא בכך כל קושי. ששה מליונים יהודים הושמדו לאטם, משך שנים ארוכות, אין כל ספק שאשט"ר היה להציל חלק ניכר מהם. הורתי עצמו עשה בשעתו נסיון נואש להציל מאות אלפים ב" (המשך בעמוד 17)

התנגדות, אדם הנוטה מטבעו לקרב, למרד. הוא היה שתדלן, וחיש מהר נתברר שהיה שתדלן גאוני.

היתה זאת העובדה האחת, המזדקרת מ"תוך הסרגזיה כאנדרטה בבית"קברות: ב"יום המשבר, עת שלט התליין, פנתה ה"נשמה היהודית באופן אוטומטי אל השת"דלנות, אל הנסיון לשנות את דעתו של הרוצח במקום לחסום בו.

פושע נוטף דם

הרוצח לא היה עוד בטוח בעצמו. גם הוא החל מבין כי המלחמה אבודה. הוא החל דואג לעצמו, לגורלו. דאגה זו העבירה את קולו של היהודי הקטן לאונו, כרמקול אדיר.

היינריך הימלר, התליין של אירופה, היה איש קטן מאד, חצי מטורף, חצי אידיאליסט, חסר כוח"החלטה, חסר עצמאות נפשית. הוא האמין כי על גרמניה לזכות שלום עם מדינות המערב, להמשיך יחד איתן במלחמה נגד ברית"המועצות. היה נדמה לו כי קרתה אייבנה איומה, כי שליטי לונדון חשינגטון פשוט לא הבינו כי אדולף היטלר הציל אותם מזרועות הבולשביקים. הוא האמין כי הוא, היינריך הימלר, פושע"המלחמה ה"נוטף"דם, יוכל להסביר להם זאת אם אך יגיע אליהם. הוא חיפש תירוץ למגע, כלי שיעביר את הרמו למערב. ואז נתקל מבטו של הימלר בועדת"ההצלה של קסטנר.

אולם היה מכשול אחד: אדולף היטלר, במיפקדתו הרחוקה, האליל המטורף שניתק את עצמו מכל מציאות ועוד חלם על נצ"חנות, על צבאות שחוסלו מזמן, על נשק סודי שלא הומצא. היטלר אסר לנהל כל משאומתן עם האויב, איים במות מידי על כל מי שיעז לחלום על שלום. הימלר, בעל נשמה של עבד, פחד מהיטלר.

בכר מול אייכמן

פתאום עלה וביצבץ הרעיון הגאוני: ל"הציע למעצמות המערב לקנות את חיי ה"יהודים תמורת מכונות"משא וציוד דומה. בעזרת רעיון זה אפשר היה להוסיע לפני היטלר, לומר לו כי מוטב למכור דם יהודי חסר"ערך כדי להציל דם גרמני יקר בחזית המלחמה.

בבודפשט ישב קצין של הס.ס. שהיה ממו"נה על העניינים הכלכליים של חיל"המחץ ה"י